

tus. Forma vero secundum quam res est, est perfectio prima, ut patet in II. de Anima text. com. 1v. ordo autem rerum creaturarum secundum distinctionem naturarum, & graduum ipsarum, procedit ex divina sapientia, sicut in secundo Lib. cap. xxiv. ostensum est. Ergo & ordo operationis, per quam res creatæ magis appropinquant ad ultimum finem. Ordinare autem actiones aliquarum rerum ad finem, est gubernare ipsas. Deus igitur per suæ sapientiæ providentiam rebus gubernationem, & regimen præstat.

Hinc est quod Scriptura Deum Dominum, & Regem profiteatur, secundum illud Psalm. Psal. xcix. 3. Dominus ipse est Deus: & idem Psal. xlv. 8. Rex omnis terra Deus. Regis enim est, & Domini suo imperio regere, & gubernare subjectos: unde & rerum cursum sacra Scriptura divino præcepto adscribit Job 1x. 7. Qui præcipit Soli, & non oritur; & stellas claudit quasi sub signaculo: & Psal. xiv. 6. Præceptum posuit, & non præteribit.

Per hoc autem excluditur error antiquorum Naturalium Emped. text. Ar. 2. Phys. text. xl. 111. & eorum qui solam materialem causam moverunt, de quibus I. Metaphys. cap. 1v. qui dicebant, omnia ex necessitate materiæ provenire: ex quo sequebatur omnia à casu accidere, & non ex aliquo providentiæ ordine.

CAPUT LXV.

Quod Deus conservat res in esse.

I. Part. quest. civ. art. 1.

EX hoc autem quod Deus res sua providentia regit, sequitur quod in esse conservet.

1. Ad gubernationem enim aliquorum, pertinet omne illud per quod suum finem consequuntur: secundum hoc etiam aliqua regi, vel gubernari dicuntur quod ordinantur in finem. In finem autem ultimum quem Deus intendit, scilicet bonitatem divinam, ordinantur res non solum per hoc quod operantur, sed per hoc quod sunt: quia in quantum sunt, divinæ bonitatis similitudinem gerunt, quod est finis rerum, ut supra cap. xix. & xx. ostensum est. Ad divinam igitur providentiam pertinet quod res conserventur in esse.

2. Item. Oportet quod idem sit causa rei, & conservationis ipsius: nam conservatio rei non est nisi continuatio esse ipsius. Ostensum est autem supra II. Lib. cap. xxiii. & xxiv. quod Deus per suum intellectum, & voluntatem est causa essendi omnibus rebus. Igitur per suum intellectum, & voluntatem conservat res omnes in esse.

3. Item. Nullum particulare agens univocum potest simpliciter esse causa speciei, sicut hic homo non potest esse causa speciei humanæ, esset enim causa hominis, & per consequens sui ipsius; quod est impossibile: est autem causa hic homo hujus hominis per se loquendo. Hic autem homo est per hoc quod natura humana est in hac materia, quæ est individuationis principium. Hic igitur homo non est causa hominis, nisi in quantum est causa quod forma humana fiat in hac materia. Hoc autem est esse principium generationis hujus hominis. Patet ergo quod nec hic homo, nec aliquid aliud agens univocum in natura, est causa nisi generationis vel hujus vel illius rei. Oportet autem ipsius speciei humanæ esse aliquam per se causam agentem: quod ipsius compositio ostendit, & ordinatio partium, quæ eodem modo se habet in omnibus, nisi per accidens impediatur: &

eadem ratio est de omnibus aliis speciebus rerum naturalium. Hæc autem causa est Deus vel mediare, vel immediate: ostensum est enim, Lib. viii. cap. vi. quod ipse est omnium modo habeat ad conservationem specierum, sicut se habet hoc generans in natura ad generationem, cujus est per se causa. Generatio autem cessat, cessante operatione generantis. Ergo & omnes rerum species cessarent, cessante operatione divina. Igitur ipse per suam operationem, conservat res in esse.

4. Adhuc. Licet alicui existenti accidat motus, tamen motus est præter esse rei. Nullum autem corporeum est causa alicujus rei nisi in quantum movetur, quia nullum corpus agit nisi per motum, ut Aristoteles probat I. Physic. text. com. xxxv. & seq. Nullum igitur corpus est causa esse alicujus rei in quantum est esse, sed est causa ejus quod est moveri ad esse, quod est fieri rei. Esse autem cujuslibet rei est esse participatum, cum non sit res aliqua præter Deum, suum esse, ut supra Lib. I. cap. xxiii. probatum est; & sic oportet quod ipse Deus, qui est suum esse, sit primo & per se causa omnis esse. Sic igitur se habet ad esse rerum operatio divina sicut motio corporis moventis ad fieri, & moveri rerum factarum, vel motarum. Impossibile autem est quod fieri, vel moveri alicujus rei, maneat cessante motione moventis. Impossibile est igitur quod esse alicujus rei maneat nisi per operationem divinam.

5. Amplius. Sicut opus artis præsupponit opus naturæ, ita opus naturæ præsupponit opus Dei creatis: nam materia artificialium est à natura, naturalium vero per creationem à Deo. Artificialia autem conservantur in esse virtute naturalium, sicut domus per soliditatem lapidum. Omnia igitur naturalia non conservantur in esse nisi virtute Dei.

6. Item. Impressio agentis non remanet in effectu, cessante actione agentis, nisi vertatur in naturam effectus: formæ enim generatorum, & proprietates ipsorum remanent in eis post generationem, quia efficiuntur eis naturales; & similiter habitus sunt difficile mobiles, quia vertuntur in naturam; dispositiones autem, & passionés sive corporales, sive animales manent aliquantulum post actionem agentis, sed non semper, quia insunt ut in via ad naturam: quod autem pertinet ad naturam superioris generis, nullo modo post actionem agentis manet, sicut lumen non manet in diaphano, recedente illuminante. Esse autem non est natura, vel essentia alicujus rei creatæ, sed solius Dei, ut in primo Lib. cap. xxi. & xxiii. ostensum est. Nulla igitur res remanere potest in esse, cessante operatione divina.

7. Adhuc. Circa rerum originem duplex est positio: una fidei, quod res de novo fuerunt à Deo productæ in esse; & positio quorundam Philosophorum, quod res ab æterno à Deo fluxerunt. Secundum autem utramque positionem oportet dicere, quod res conserventur à Deo in esse: nam si res à Deo productæ sunt in esse postquam non fuerunt, oportet quod esse rerum divinam voluntatem consequatur, & similiter non esse; quia permisit res non esse quando voluit, & fecit res esse cum voluit. Tandem igitur sunt, quamdiu Deus eas esse vult. Sua igitur voluntas conservatrix est rerum. Si autem res ab æterno à Deo fluxerunt, non est dare tempus, aut instans in quo primo à Deo effluxerunt. Aut igitur nunquam à Deo productæ sunt, aut semper à Deo earum esse procedit quamdiu sunt. Sua igitur operatione res in esse conservat.

Hinc

Hinc est quod dicitur Hebr. 1. 3. portans omnia verbo virtutis sue: & August. dicit iv. super Gene. ad litteram cap. xii. Creatoris namque potentia, & omnipotentis, atque omnitenentis virtus, causa est subsistendi omni creaturæ: quæ virtus si ab eis quæ creata sunt regendis aliquando cessaret, scilicet cessaret tota species, omnisque natura concideret. Neque enim sicut structuram ædium cum fabricaverit quis, abscedit; atque illo cessante, atque abscedente, stat opus: ita mundus vel in actu oculi stare poterit, si ei regimen Deus subtraxerit.

Per hoc autem excluditur quorundam loquentium in lege Maurorum positio, quia ad hoc quod sustinere possent, mundum Dei conservatione indigere, posuerunt omnes formas esse accidentia, & quod nullum accidens durat per duo instantia, ut sic semper rerum formatio esset in fieri, quasi res non indigeret causa agente, nisi dum est in fieri. Unde & aliqui eorum dicuntur ponere, quod corpora indivisibilia, ex quibus omnes substantias dicunt esse compositas, quæ sola secundum eos firmitatem habent, possunt ad horam aliquam remanere, si Deus suam gubernationem rebus subtraxerit. Quorum etiam quidam dicunt, quod res esse non desineret, nisi Deus in ipsa accidens decisionis causaret. Quæ omnia patet esse absurda, & in quantum agunt in virtute divina.

CAPUT LXVI.

Quod nihil dat esse, nisi in quantum agit in virtute divina.

EX hoc autem manifestum est quod omnia inferiora agentia non dant esse, nisi in quantum agunt in virtute divina.

1. Nihil enim dat esse, nisi in quantum est ens actu. Deus autem conservat res in esse per suam providentiam, ut ostensum est cap. lxv. Ex virtute igitur divina est quod aliquid det esse.

2. Amplius. Quando aliqua agentia diversa sub uno agente ordinantur, necesse est quod effectus qui ab eis communiter fit, sit eorum secundum quod ununtur in participando motum, & virtutem illius agentis: non enim plura faciunt unum, nisi in quantum unum sunt, sicut patet quod omnes qui in exercitu sunt, operantur ad victoriam causandam, quam causant secundum quod sunt sub ordinatione ducis, cujus proprius effectus victoria est. Ostensum est autem in primo Lib. cap. xiii. quod primum agens est Deus. Cum igitur esse sit communis effectus omnium agentium, nam omne agens facit esse actu; oportet quod hunc effectum producant, in quantum ordinantur sub primo agente, & agunt in virtute ipsius.

3. Item. In omnibus causis agentibus ordinatis quod est ultimum in generatione, & primum in intentione, est proprius effectus primi agentis; sicut forma domus quæ est proprius effectus ædificatoris, posterius provenit quam præparatio cæmenti, & lapidum, & lignorum, quæ fiunt per artifices inferiores, qui subsunt ædificatori. In omni autem actione esse in actu est principaliter intentum, & ultimum in generatione: nam eo habito, quiescit agentis actio, & motus patientis. Est igitur esse proprius effectus primi agentis, scilicet Dei; & omnia quæ dant esse, hoc habent, in quantum agunt in virtute Dei.

4. Amplius. Ultimum in bonitate, & perfectio-

(1) Num particulantia, & determinantia?

ne inter ea in quæ potest agens secundum, est illud in quod potest ex virtute agentis primi: nam complementum virtutis agentis secundi est ex virtute agentis primi. Quod autem est in omnibus agentibus perfectissimum, est esse: quælibet enim natura, vel forma perficitur per hoc quod est actu, & comparatur ad esse in actu sicut potentia ad actum ipsum. Igitur esse est quod agentia secunda agunt in virtute primi agentis.

5. Item. Secundum ordinem causarum est ordo effectuum. Primum autem in omnibus effectibus est esse: nam omnia alia sunt determinationes ipsius. Igitur esse est proprius effectus primi agentis, & omnia alia agunt ipsum, in quantum agunt in virtute primi agentis. Secunda autem agentia, quæ sunt quasi (1) particulantes, & determinantes actionem primi agentis; agunt sicut proprios effectus alias perfectiones quæ determinant esse.

6. Præterea. Quod est per essentiam tale, est propria causa ejus quod est per participationem tale, sicut ignis est causa omnium ignitorum. Deus autem solus est ens per essentiam suam, omnia autem alia sunt entia per participationem, nam in solo Deo esse est sua essentia. Esse igitur cujuslibet existentis est proprius effectus ejus, ita quod omne quod producit aliquid in esse, hoc facit in quantum agit in virtute Dei.

Hinc est quod dicitur Sapientiæ 1. 14. Creavit Deus ut essent omnia, & in pluribus Scripturæ locis dicitur, quod Deus omnia facit: & in Libro de causis dicitur, quod nec intelligentia dat esse, nisi in quantum est divina, & in quantum agit in virtute divina.

CAPUT LXVII.

Quod Deus est causa operandi omnibus operantibus.

EX hoc autem apparet quod Deus est causa omnibus operantibus ut operentur.

1. Omne enim operans est aliquo modo causa essendi vel secundum esse substantiale, vel accidentale. Nihil autem est causa essendi, nisi in quantum agit in virtute divina, ut cap. lxvi. ostensum est. Omne igitur operans operatur per virtutem Dei.

2. Adhuc. Omnis operatio quæ consequitur aliquam virtutem, attribuitur sicut causæ illi rei quæ dedit illam virtutem; sicut motus gravium, & levium naturalis consequitur formam ipsorum secundum quod sunt gravia, & levia; & ideo causæ ipsorum motus dicitur esse generans, qui dedit formam. Omnis autem virtus uniuscujusque agentis est à Deo sicut à principio omnis perfectionis. Ergo cum omnis operatio consequatur aliquam virtutem, oportet quod cujuslibet operationis causa sit Deus.

3. Amplius. Manifestum est quod omnis actio quæ non potest permanere cessante impressione alicujus agentis, est ab illo agente, sicut manifestatio colorum non potest esse cessante actione Solis, quæ aerem illustrat, unde non est dubium quin Sol sit causa manifestationis colorum; & similiter patet de motu violento, qui cessat, cessante violentia impellentis. Sicut autem Deus non solum dedit esse rebus cum primo esse incepserunt, sed quamdiu sunt, esse in eis causat, res in esse conservans, ut ostensum est cap. lxv. ita non solum cum res primo conditæ sunt, eis virtutes operativas indidit, sed semper eas in rebus causat: unde cessante influencia divina, om-

Bb 2

nis

(2) Num particulantia, & determinantia?

nis operatio cessaret. Omnis igitur rei operatio in ipso reducitur sicut in causam.

4. Item. Quidquid applicat virtutem activam ad agendum, dicitur esse causa illius actionis: artifex enim applicans virtutem rei naturalis ad aliquam actionem, dicitur esse causa illius actionis, sicut coquus decoctionis, quæ est per ignem. Sed omnis applicatio virtutis ad operationem est principaliter & primo à Deo: applicantur enim virtutes operativæ ad proprias operationes per aliquem motum vel corporis, vel animæ. Primum autem principium utriusque motus est Deus; est enim primum movens omnino immobile, ut supra Lib. I. cap. xvi. ostensum est: & similiter omnis motus voluntatis quo applicantur aliquæ virtutes ad operandum, reducitur in Deum sicut in primum appetibile, & in primum volentem. Omnis igitur operatio debet attribui Deo sicut primo & principali agenti.

5. Adhuc. In omnibus causis agentibus ordinatis semper oportet quod causæ sequentes agant in virtute causæ primæ; sicut in rebus naturalibus corpora inferiora agunt in virtute corporum celestium, & in rebus voluntariis omnes artifices inferiores operantur secundum imperium supremi architectoris. In ordine autem causarum agentium Deus est prima causa, ut in primo Lib. cap. xlii. ostensum est. Ergo omnes causæ inferiores agentes agunt in virtute ipsius. Causa autem actionis magis est id cuius virtute agitur, quam etiam illud quod agit, sicut principale agens magis agit quam instrumentum. Deus igitur principaliter est causa cuiuslibet actionis quam etiam secundæ causæ agentes.

6. Item. Omne operans per suam operationem ordinatur ad finem ultimum. Oportet autem quod vel operatio ipsa sit finis, vel operatum, quod est operationis effectus. Ordinare autem res in finem est proprius Dei, ut supra cap. lxiv. ostensum est. Oportet igitur dicere, quod omne agens in virtute divina agat. Ipse igitur est qui est causa actionis omnium rerum.

Hinc est quod dicitur Isa. xxvi. 12. Omnia opera nostra (1) operatus es in nobis, Domine: & Joan. xv. 5. Sine me nihil potestis facere: & Philip. ii. 13. Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate. Et hac ratione frequenter in Scriptura, naturæ effectus operationi divinæ attribuntur, quia ipse est qui operatur in omni operante per naturam, vel per voluntatem, (2) sicut illud Job x. 10. Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? Pelle, & carnis vestisti me, ossibus, & nervis compegisti me: & in Psalm. xlvii. 14. Intonuit de caelo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam: grando, & carbones ignis.

CAPUT LXVIII.

Quod Deus est ubique, & in omnibus rebus.

I. Part. quest. viii. art. 1. & I. Sent. dist. xvii. quest. 1. art. 1.

EX hoc autem apparet quod Deus necesse est esse ubique, & in omnibus rebus.

1. Movens enim, & motum oportet simul esse, ut probat Philosophus in VII. Physic. text. comm. x. & infra, Deus autem omnia movet ad suas operationes, ut ostensum est cap. lxxvii. Est igitur in omnibus rebus.

(1) Vulgata: Operatus es nobis. (2) An secundum?

2. Item. Omne quod est in loco, vel in re quacumque, aliquo modo contingit ipsam: res enim corporea est in aliquo sicut in loco secundum contactum quantitatis dimensionis. Res autem incorporea in aliquo esse dicitur secundum contactum virtutis, cum careat dimensionis quantitate. Sic igitur se habet res incorporea ad hoc quod sit in aliquo per virtutem suam, sicut se habet res corporea ad hoc quod sit in aliquo per quantitatem dimensionis. Si autem esset aliquid corpus habens quantitatem dimensionis infinitam, oporteret illud esse ubique. Ergo si sit aliqua res incorporea habens virtutem infinitam, oportet quod sit ubique. Ostensum est autem in primo Lib. cap. xlii. Deum esse infinitæ virtutis. Est igitur ubique.

3. Adhuc. Sicut se habet causa particularis ad particularem effectum, ita se habet causa universalis ad universalem effectum. Oportet autem causam particularem proprio effectui particulari adesse simul, sicut ignis per suam essentiam calefacit, & anima per suam essentiam vitam corpori confert. Cum igitur Deus sit causa universalis totius esse, ut in secundo Lib. cap. vi. ostensum est, oportet quod in quocumque est invenire esse, ei adsit divina presentia.

4. Amplius. Quodcumque agens est præsens tantum uni suorum effectuum, eius actio non potest derivare ad alia nisi illo mediante, eo quod agens, & patiens oportet esse simul, sicut vis motiva non movet alia membra nisi mediante corde. Si igitur Deus esset præsens uni tantum suorum effectuum, utpote primo mobili, quod ab eo immediate moveretur, sequeretur quod eius actio non posset ad alia derivare nisi illo mediante. Hoc autem est inconveniens: si enim alicujus agentis actio non potest derivare ad alia nisi mediante aliquo primo, oportet quod illud proportionaliter respondeat agenti secundum totam eius virtutem, aliter enim non posset agens tota sua virtute uti; sicut videmus quod omnes motus quos potest causare virtus motiva, expleri possunt per cor. Non est autem aliqua creatura per quam posset expleri quidquid divina virtus facere potest, cum divina virtus excedat in infinitum quamlibet rem creatam, ut apparet ex his quæ in primo Lib. cap. xlii. ostensa sunt. Inconveniens est igitur dicere, quod divina actio non se extendat ad alia nisi mediante uno primo. Non est igitur præsens in uno tantum suorum effectuum, sed in omnibus: eadem enim ratione opinabitur, si quis dicat eum esse in aliquibus, & non in omnibus: quia quocumque modo effectus divini accipiuntur, non sufficienter explere poterunt divinæ virtutis executionem.

5. Præterea. Necesse est ut causa agens sit simul cum suo effectu proximo & immediato. In qualibet autem re est aliquis effectus proximus & immediatus ipsius Dei, ostensum est enim in secundo Lib. cap. xxi. quod solus Deus creare potest. In qualibet autem re est aliquid quod per creationem causatur, in rebus quidem corporalibus prima materia, in rebus autem incorporeis simplices earum essentia, ut ex his apparet, quæ in secundo Lib. cap. xv. & seq. sunt determinata. Oportet igitur simul Deum adesse in omnibus rebus, præsertim cum ea de non esse ad esse produxit, continuo & semper in esse conservet, ut ostensum est cap. lxxv.

Hinc est quod dicitur Hier. xxxviii. 24. Cælum, & terram ego impleo: & in Psalm. cxxxviii. 8. Si ascendero in cælum, tu illic es; & si descendero ad infernum, ades.

Per

Per hoc autem excluditur error quorundam dicentium, Deum in aliqua parte mundi determinata esse, puta in primo caelo, & in parte orientis, unde est principium motus cæli: quorum tamen dictum sustineri posset, si sane accipiatur, ut scilicet non intelligamus Deum aliqua determinata mundi parte esse conclusum, sed quia omnium corporearum motionum principium, secundum naturæ ordinem ab aliqua determinata incipit parte, Deo movente: propter quod & in sacra Scriptura Deus dicitur specialiter esse in caelo, secundum illud Isa. ult. i. (1) Cælum mihi sedes est, & in Psalm. cxlii. 16. Cælum cæli Domino etc. Sed ex hoc quod præter naturæ ordinem etiam in infimis corporibus Deus aliquid operatur, quod virtute cælestis corporis causari non potest, manifeste ostenditur, Deum non solum cælesti corpori, sed etiam infimis rebus immediate adesse.

Non est autem æstimandum Deum sic esse ubique, quod per locorum spatia dividatur, quasi una pars ejus sit hic, & alia alibi; sed totus ubique est: Deus enim cum sit omnino simplex, partibus caret.

Neque sic simplex est, sicut punctus, qui est terminus continui, & propter hoc determinatum situm in continuo habet, unde non potest unus punctus nisi in uno loco indivisibili esse. Deus autem indivisibilis est, quasi omnino extra genus continui existens: unde non determinatur ad locum vel magnum, vel parvum ex necessitate suæ essentia, quasi oporteat eum esse in aliquo loco, cum ipse fuerit ab æterno ante omnem locum; sed immensitate suæ virtutis attingit omnia quæ sunt in loco, cum sit universalis causa essendi, ut dictum est. Sic igitur ipse totus est ubicumque est, quia per simplicem suam virtutem universa attingit.

Non est tamen æstimandum quod sic sit in rebus quasi in rebus mixtis: ostensum est enim in primo Lib. cap. xxvi. & xxvii. quod neque materia, neque forma est alicujus, sed est in operibus per modum causæ agentis.

CAPUT LXIX.

De opinione eorum qui à rebus naturalibus proprias substantias, & actiones trahunt.

II. Sent. dist. ii. quest. 1. art. 3. & I. Part. quest. lxi. art. 1.

EX præmissis autem quidam occasionem errandi aliquam actionem in productione effectuum naturalium, ita scilicet quod ignis non calefacit, sed Deus causat calorem præsentis igne: & similiter dicunt in aliis omnibus effectibus naturalibus.

Hunc autem errorem rationibus confirmare conati sunt, ostendentes nullam formam neque substantialem, neque accidentalem nisi per viam creationis produci in esse: non enim possunt formæ, & accidentia fieri ex materia, cum non habeant materiam partem sui: unde si fiant, oportet quod fiant ex nihilo, quod est creati: & quia creatio solius Dei actio est, ut in secundo Lib. cap. xli. ostensum est, sequi videtur quod solus Deus tam formas substantiales, quam accidentales in natura producat.

Huius autem positioni partim etiam quorundam Philosophorum opinio concordavit.

(1) Vulgata: Cælum sedes mea.

1. Quia enim omne quod per se non est, ab eo quod est per se, derivatum invenitur; videtur quod formæ rerum quæ non sunt per se existentes, sed in materia, proveniant ex formis quæ per se sine materia sunt, quasi formæ in materia existentes sint quædam participationes illarum formarum quæ sine materia sunt. Et propter hoc Plato posuit, in Tim. X. de Repub. & alibi, species rerum sensibilium esse quasdam formas separatas, quæ sunt causæ essendi his sensibilibus secundum quod eas participant. Avicenna vero posuit omnes formas substantiales ab intelligentia agente effluere; accidentales autem formas esse ponebat materiæ dispositiones, quæ ex actione inferiorum agentium materiam disponentium proveniebant: in quo à priore stultitia declinabat. Hujus autem signum esse videbatur quod nulla virtus activa invenitur esse in istis corporibus nisi accidentalis forma, sicut qualitates activæ, & passivæ, quæ non videntur esse ad hoc sufficientes quod substantiales formas causare possint.

Inveniuntur etiam quædam in istis inferioribus quæ non generantur ex similibus, sicut animalia ex putrefactione generata: unde videtur quod horum formæ ex alioribus proveniant principis, & pari ratione alia formæ quarum quædam sunt multo nobiliores.

3. Quidam vero ad hoc argumentum assumunt ex naturalium corporum imbecillitate ad agendum: nam omnis corporis forma est adjuncta quantitati; quantitas autem impedit & actionem, & motum: cuius signum ponunt, quia quantum additur in quantitate alicui corpori, tanto fit ponderosius, & tardatur motus ejus: unde ex hoc concludunt quod nullum corpus sit activum, sed passivum tantum.

4. Hoc etiam nituntur ostendere per hoc quod omne patiens est subjectum agenti, & omne agens præter primum quod causat, requirit subjectum inferioris se: nulla autem substantia est inferiori corporali: unde videtur quod nullum corpus sit activum.

5. Adhuc etiam ad hoc, quod corporalis substantia est in ultima distantia à primo agente: unde non videtur eis quod virtus activa perveniat usque ad substantiam corporalem; sed sicut Deus est agens tantum, ita substantia corporalis, cum sit in sima in genere rerum, sit passiva tantum.

Propter has igitur rationes ponit Avicenna in Lib. Fontis vitæ, quod nullum corpus est activum; sed virtus substantiæ spiritualis pertransiens per corpora agit actiones quæ per corpora fieri videntur.

Quidam etiam loquentes in lege Maurorum dicuntur ad hoc rationem inducere, quod etiam accidentia non sint ex actione corporum, quia accidens non transit à subjecto in subjectum: unde reputant impossibile quod calor transeat à corpore calido in aliud corpus ab ipso calefactum; sed dicunt omnia hujusmodi accidentia creari à Deo.

Ad præmissas autem positiones multa inconvenientia sequuntur.

1. Si enim nulla inferior causa, & maxime corporalis, aliquid operatur, sed Deus operatur in omnibus solus; Deus autem non variatur per hoc quod operatur in rebus diversis: non sequetur diversus effectus ex diversitate rerum, in quibus operatur. Hoc autem ad sensum apparet falsum: non enim ex appositione calidi sequitur infrigidatio, sed calefactio tantum: neque ex semine hominis sequitur gene-